

LEVELEK A SZERKESZTŐSÉGHEZ

Murgu és Petőfi

Murgu és Petőfi cím alatt, most 23 éve, amikor a román nép is nagyban készült az 1848-as forradalom századik évfordulójának megünneplésére, Liviu Jurchescu ugyancsak bánáti származású, nagy tehetségű író-kollégám és barátom a marosvásárhelyi Szabad Szóban egy tanulmányt írt a nagy történelmi eseménnyel kapcsolatban, amely most, Petőfi és Kossuth harcostársa, Eftimie Murgu halálának századfordulója alkalmával újra időszerűvé vált. „A nagy ünnep évfordulójának — mondotta — alkalmul kell szolgálnia arra, hogy a román és magyar nép egyszer s mindenkorra baráti kezet nyújtson egymásnak...”

Murgu halálának századik évfordulója alkalmával most újra felvetődik a kérdés, mit tettünk avégett, hogy a közös harc, mely összefűzte Murgut Petőfivel és Kossuthtal, mind Magyarországon, mind Romániában minél jobban megőriztessék a két ország történelmi hagyományaiban.

Ami Romániát illeti, nálunk ebben az évben a Temesvárt megnyílt Murgu-émlékmúzeum egyik terme őrzi mindazokat a történelmi dokumentumokat, melyek a 48-as forradalommal vannak kapcsolatban. De az okmányok, festmények, fényképek, újságcikkek, emlékérmek és egyéb tárgyak csak elenyésző részét alkotják mindazoknak, amelyek valóban léteznek. Ugyanez a helyzet valószínűleg Magyarországon is, ahol a 48-as forradalomra vonatkozó sok olyan dokumentum hiányzik az ottani múzeumokból, amelyek nálunk történetesen megvannak. Nem lenne tehát időszerű, hogy a két ország között egy dokumentum-csere jöjjön létre, melynek értelmében mindkét ország kölcsönösen rendelkezésére bocsátaná egymásnak, természetesen másolatban, az illető történelmi dokumentumokat? De eredetiben is — véleményem szerint — egy Kossuth- vagy Deák Ferenc-levél, amely történetesen itt Temesvárt egy másik írókollégám birtokában van, sokkal nagyobb érték egy múzeum történelmi irattárában, mint egy helybeli magánosnál.

Eftimie Murgu sok helyen fordult meg Magyarországon, ahol hosszú ideig az országgyűlés tagja volt, és a hírhedt Bach-korszak idején a pesti Neugebäudeban és Sopronban töltötte börtönéveinek egy részét. Azonkívül évekig lakott Budán a Krisztinavárosban, a régi Stadtmayerhof utca 291. szám alatt nővérével, özv. Versavia Dascăluval együtt. Nem tudjuk, hogy a ház, mely Murgu tulajdona volt, még létezik-e, vagy már lebontották az idők folyamán, és esetleg egy másikat építettek a helyébe. A hely mindenesetre megvan, és az újonnan épült ház is emlékezésre serkent.

A hagyományok hűséges ápolása minden nemzetnek legfőbb kötelessége, S történetesen két olyan nemzetről van szó, mely a közös harc folytán közös tradíciókkal is rendelkezik.

Mint Eftimie Murgu utolsó ivadékainak egyike, aki ebben a történelmi évben a közeljövőben Magyarországra is ellátogat, hogy a nagy szabadságharcos utolsó lakhelyét felkeresse, meg vagyok győződve, hogy elgondolással a román—magyar barátság elmélyítéséhez, mely mindkét kormány legfőbb vágya, szerény módon én is hozzájárulhatok.

Temesvár, 1970. július

EUGEN DASCĂLU

Csikszeredai óvónőjelöltjeinkről

A *Korunk* 1970. 1. számában Herédi Gusztáv *Pedagógia első fokon* című cikkében az óvónőképzés jelentős, de kissé elfelejtett, szem elől tévesztett kérdéseivel foglalkozott — egy szerkesztőségi tanácskozással kapcsolatban. Mint kései hozzászóló, esetleg mint távoli tudósító, most a csikszeredai óvónőképző első tanévének végén néhány sort írnek én is az óvónőképzésről.

„Ti lesztek, akik legkorábban felgyújtjátok gyermekeink értelmét. Ti vagytok a mesék életkorának nevelői” — e gondolat jegyében 44 óvónőjelölt részesült nálunk két éves magyar anyanyelvű elméleti-gyakorlati oktatásban. Minden tantárgy közelebb hozta őket a kisgyermek lelkivilágának megértéséhez, életpályájuk megszerkesztéséhez. Többen közülük már évekkal azelőtt céltudatosan készültek a pedagógus-pályára, mások viszont a pillanatnyi kedvező lehetőségekkel élve választották élethivatásul a nevelői pályát.

„Gyermekkori álmom vált valóra, amikor felvételizhettem az intézetbe. E hivatás szépsége, véleményem szerint, éppen a kicsinyek formálásában, a szépérezék nevelésében, a közösségi szellem kialakításában rejlik” — vallja az egyik óvónőjelölt.

A hallgatók sokoldalú képzésben részesülnek. Nem passzív szemlélői a tanításnak, hanem már az év elején bevontuk őket az oktatásba, rendszeresen látogatják az óvodát, és hospitálás idején, szabadfoglalkozás keretében már rájuk bízunk a gyermekeket, a III. évharmadban pedig kötelező módon tartottak gyakorlati tanítást. A tanév befejezése óta minden jelölt napközi otthonban is tevékenykedett, hogy közelről ismerje meg ezt a „világot”.

A „pedagógiai hozomány”, amit minden jelölt két év alatt készít magának, különböző didaktikai játékanyagból, szemléltetőeszközökből, rajzokból, színes ragasztásokból, kivágásokból, színes papír-hajtogatásokból áll. Amikor kimennek az életbe, kész szemléltető anyagokkal rendelkeznek. Gyermekpszichológiai, pedagógiai ismereteik alapján mindennap tanulmányozzák a kisgyermek pszichikai-fizikai sajátosságait. A gyengébb diszpozíciójú vagy a családi nevelés során elhanyagolt gyermekek nevelése áll pszicho-pedagógiai megfigyelésük homlokterében. Gyakorlatilag igyekeznek kimutatni, hogy a gyermekek mikor és milyen módszerek nyomán érnek el javulást a fejlődésben.

Az egyed fejlődésére rendkívüli erővel hat a környezet, különösen az idegrendszer érésének időszakában, amely a kisgyermek 5—7 éves koráig megy végbe. Ebben az életszakaszban egyes funkciók igénybevétele hiánya az ezek teljesítésére hivatott agykéregbeli részek bizonyos mértékű visszafejlődését okozhatja. Különösen a nyelv megtanulására irányuló ingerek részleges elmaradása miatt válik a nyelvtanulás nehezzé. Így a születéssel hozott diszpozíciók, adottságok, hajlamok feloldódnak. Ezeknél a gyermekeknél szellemi és fizikai megrekedés észlelhető, és sok türelmet igénylő foglalkozást kívánnak. Ezt a fejlődést mérik fel a magyar anyanyelvre képesített óvónők, s tanulmányozzák mind az óvodában, mind a család-látogatások idején.

Mindeme gondolatok és gyakorlatok fényében jelöltjeink szakmai felkészülése a kisgyermek személyiségének megismeréséhez, hajlamaik kibontakozásához vezet.

Csikszereda, 1970. július

Zsoók János
tanár

Egy színdarab ügyében

Páskándi Géza *Vendégség* című történelmi tárgyú, ha nem is minden vonatkozásban történelmi hiteltű drámája vitát ébresztett olvasóink között, legalábbis ennek tudhatjuk be a címünkre érkezett levelek hol elismerő, hol bíráló hangját. A darabot a hazai magyar történetírás kérdéseinek szánt 4. számunkban tettük közzé, ezzel is jelezve, hogy semmiképpen sem állott szándékunkban akár a főhős történelmi

emlékének, akár a személyében képviselt, filozófiai és művelődési eszmekör hűfűnumának jelentőségét kisebbíteni. Éppen ellenkezőleg, a korszerű irodalom eszközeit is fel óhajtottuk használni arra, hogy nemzetiségi önismeretünknek — mint a szocialista tudat lényeges alkatrészének — magatartásbeli mintaképet adjunk erdélyi nagyjaink egyikének alakjában, gondolkozásában, egykorú haladó emberségében. Ennek leszögezésével elejét szeretnénk venni minden olyan értelmezésnek, mely a Korunk Dávid Ferenc iránt tanúsított érdeklődését és elismerését vonná szorítóba.

Már a múltban is jelét adtuk Dávid Ferenc korunkhoz illő értékelésének, amikor hívének és védelmezőjének, Palaeologus Jakabnak lefordítottuk és közreadtuk híres dialógusát a vallási türelemről és békéről (Korunk, 1968. 7), Dávid Ferenc éleltételésének egy ismeretlen dokumentumát közöltük és kommentáltuk (Korunk, 1968. 8), Körösfői Kriesch Aladár ismert — Dávid Ferenc tordai fellépését ábrázoló — festményének eredetét elemeztük (Korunk, 1969. 1) vagy éppen az említett ideai történelem-számban Dávid Ferenc *Epigrammáját* közöltük Tóth István fordításában. Nem vitatható tehát megbecsülésünk Erdély múltjának jelese iránt, hanem csakis annak mérlegeléséről lehet szó, vajon helyesen és jól fejezte-e ki a közölt irodalmi mű is ezt a felfogást?

S ez már művészeti vita. Senki sem emelt kifogást amiatt, hogy a szerző — előszóul adott saját szavaival — „elsősorban a humanista Dávid Ferencnek, a zseniális hitvallónak akart — a maga szerény eszközeivel — emléket állítani“, viszont kifogások hangzottak el a darabban szereplő Mária „durva“ kitételei s az ellen, hogy az öreg Dávid Ferenc is, vendége, Socino is e „gyengeelméjű, de nagyon ragaszkodó lény“-nyel a házfogság nehéz heteiben testi viszonyba kerül, ami következményekkel fenyeget, s Dávid Ferenc roskatagságát is elárulja. De nem ez a kapcsolat áll a darab középpontjában. Mária az előszó szerint is „költött alak“, s Paskándi Géza nyilvánvalóan csakis azért fűzi be a drámába, hogy ellentézetett szerepével felnagyíthassa művészileg a szellem diadalát éppen a testi gyengeség, öregség, betegség és a mindebből fakadó testi „bűn“: a megszegyenyítés és megszegyenyülés felett. Ilyen szempontból ítéltük meg „a legdúrvább, legesetlenebb húsrá“ való hivatkozást, Dávid Ferenc lelki nagyságának időtlen marandóságára gondolva, arra az erkölcsi magatartásra, mely a hitűjítót az igazság keresésében és vállalásában nemcsak szembeállítja a korabeli fejedelmi hatalommal, megalkuvó társaival, az udvari intrikáival s a vendégül rendelt besúgóval, hanem egyben mindezek fölé is helyezi. A költött leány-alak teszi különben lehetővé a darab írójának, hogy ennek a besúgóval szemben is kijátszott „értelmetlen“ második besúgónak a szerepeltetésével Dávid Ferenc nagyságához mérje az árulást: Socino végül azzal menti magát, hogy Blandrata orvos útján Báthory fejedelemhez juttatott jelentéseinek méltóbb igazság-tartalmá dönt a perben, s nem az, amikor „a hús besűg... A tudatlanság besűg. Az ösztön besűg“. Paskándi Géza „Mária“ alakjának s a férfi-nő szituációnak a betoldásával túllépett ugyan a történelem tárgyi hűségén, de a drámájában vállalt művészi feladatot irodalmi világszinten oldotta meg.

Bár magunk is igyekeztünk rávenni a szerzőt, hogy több erős kitévelt „Mária“ szájából töröljön, a művészi egész — a benső megokoltságok és a helyzetbeli logika, a nagy szembeállítások — kedvéért, s elsődleges célunk (egyben a szerző elsődleges célja) tekintetbevételével a közlés mellett döntöttünk. Nem azok érzékenységével számoltunk, akik az irodalom emberi őszinteségétől, a modern művészet eszközeitől Dávid Ferenc értékelését féltik, inkább azokra gondoltunk, akik durvaság és hatalom, cselszövés és árulás, megalkuvás és elvtelenség felett diadalt arató történelmiségében fogják fel a dráma főhősét. Mégis: hálásak vagyunk bírálóinknak is, mert alkalmat adtak eredeti és tiszta szándékunk kifejtésére.

KORUNK

HELYREIGAZÍTÁS. Elias Nicolai munkássága című cikkünkben (1970. 6. 911) „L. Rákóczi György fejedelem Szekesfehervárról“ helyett... fejedelmi székhelyéről, Gyulafehérvárról olvasandó. Az 1970. 7. szám belső borítóján a munkatársak névsorában Izsák László téves helymegjelöléssel szerepel. Lakhelye: Temesvár.

